

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

EN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.º

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol,
Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Al-
cover, Plaça del Palau, 2.A Palma: Llibreria d'En Guasp,
Morey, 6.—Taller d'encuaderna-
cions d'En Francesc Ferrer,
Sta. Eulària, 23.—Llibreria Er-
nest Frau, Brossa.—Llibreria
d'Alomar y Fontdevila Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltan i oïren

Matraca

N'haurem de donar una mica an aqueys grans caps-esflorats d'anticlericals, que par que no estiguen bons en no fer arriesses de ses seues. E-hi tenen un tranc rabiós ab so ferne. Se veu que'n son mestres examinats d'En Barrufet en persona. Vaja, idò, a veure si 'l ablanim es cuyro qualque poc, que massa hu han mester.

I

«El Ideal» graponetjant! ¡Pobre Revolució de setembre!

Es paperot republicà sortí dissapte de vuyt planes per festetjar s'aniversari de sa revolució de 1868; i resulta un festetjador escoat, dos-sustat, fat i estantís. Bé's ¡veu qu'es re-de-poquíssim s'entusiasme que aquella revolució vergonyosa despert entre 's republicans. Se comprén: com en sortiren ab so cap romput i sense temps d'haverse posada sa cervellera...

Romp es foc D. Benet Pons queixantse amargament des republicans «revoltosos», que fan sa causa de sa República presentant batalla electoral just an es candidats que's Comité i Comissió electoral des partit republicà proposen pe'ses eleccions municipals de demà.—Es de lo més divertit aquest espectacle qu'ofereixen es republicans barayantse com e cans i gats, presentant una candidatura republicana per capxifollar uua altra candidatura republicana.

Llavó mos surt un terroler suposant que a Alcolea dia 28 de setembre de 1868 sa toparen «s'exèrcit popular» que triunfà i «exèrcit reyal» que li tozà 's perdre. ¿Ay «s'exèrcit popular»? ¿Quin «poble» era qui'l formava? Era una part de «s'exèrcit reyal» sublevat ab sa «Marina reyal» baix d'una partida de generals que trepitjaren es jurament de fidelitat a la Reyna que tantes de vegades havien fet i que devien a la Reyna tot lo qu'eren. No, tros de republicanetxos qu'heu escrites aqueixes virollades, no hi havia cap «exèrcit popular» a Alcolea. Encara es s'hora que «es poble» liberal a Espanya sia estat capaç de formarne cap d'«exèrcit» per parar clot a «exèrcit reyal». May «es poble» liberal dins Espanya es estat capaç de fer cap alsament ni pronunciament sense «s'exèrcit» i molt manco contra «s'exèrcit». Sa revolució no es estada may popular dins Espanya, gracies a Deu.

Després mos surt un tal D. Pere Ferrer d'Andratx, «republicà», se-gons mos diu ell, «no per fondes conviccions», «sino» «també» «per temperament». Aquest senyor se veu qu'está molt cremat des seus correlli-

gionaris i de sa República de 1873, s'única que hi ha haguda dins Espanya, de la qual diu que va esser «motiu d'escándols, guerres, assolaments i mal ferests», que va esser una «funció» «trista i vergonyosa»; de tal manera que si sa República que volen posar, ha d'esser com aquella de 1873, el Sr. Ferrer «vota per que no vengà», vota cuantra.—Llavó comensa an Sr. Ferrer a «cantar una lletania an es republicans qu'alsa tere-treta, tirantlos a la cara qu'están «dividits», que «s'injurien i s'avorren-xen coralment», que's tenen «odi i rancor», que ab sa seua «conducta» demostren poc «judici», poc «seny», que no's «saben dominar ni governar a sí meteixos» i que per lo tant «no temen dret a esser Poder ni a governar ni a dirigir una nació».—Se veu qu'aqueix D. Pere Ferrer d'Andratx no's mossega sa llengo. ¿Qu'heu sentit siular, republicanetxos?

Llavó mos surt un cert pitja-olives, fentmos a sobre qu'ells, es republicans, dins Espanya «son sa majoria». Idó ¿per que no entren? ¿per que no 's fan amos de ses mel'les? Sens dupte es perque son una «majoria» de bobians que'n volen ab qui aiena per... mamarse 's dit. Mes envant convida aqueix embullit es republicans a «rentarse».—Efectivament, es lo que més falta los fa. ¡Com van tan bruts!

Després surt a 's mig un altre ecze-ro, contantmos sa feta des *Generals de terra i de mar* (Serrano, Prim, Topete, etc.) que feren sa Revolució de setembre de 1868 rebel·lantse contra la Reyna que 'ls havia fets *Generals* i els havia omplits de mercés; i acaba per dir que «no se sacrificaren pe's poble», sino que «només cercaven ses seues conveniencies personals» («sólo buscaban ses medro personal»). Aixó eren es qui varen fer aquella Revolució. ¿Com no havia de resultar... «gloriosa» aixó es, vil, infame, abominable, desvergonyida?

Més avall treu es nas aquell tal Damià Ozones de Sóller, qu'aqueix any passat, dia 19 de novembre, sortí demunt *El Ideal* tayant claus contra noltros, que semblava que mos havia de menjar frits, i fins i tot volia venir a Manacor a envestirnos; pero llavó hi pensá millor, i hu doná a ses cam-es cap a França, i es s'hora qu'haja de contestar a ses costerades que li pegárem dia 26 de dit novembre i dia 3 de desembre subsegüent. Idó aqueix subjecte s'amolla demunt es meteix paperot donantse a sí meteix «s'enhorabona» («mi parabién», diu) «pe's obra regeneradora d'avens i de progres qu'ha empresa».—Sens dupte, es veynats de N' Ozones «son a dur oli» i demunt tot aixó sa seua senyora avia deu esser morta; i com no té negú que l'alabi, l'homo pren sa dresse-ra, i s'alaba a sí meteix. ¡Axi mos

agraden es republicans: naturals, francots!—També mos fa a sobre aqueix *épouvantable* Ozones (le hi deym en francès perque l'homo se fa més ses sopes ab França que no a Espanya, i per que vertaderament es *espantós* per diferents conceptes); idó mos fa a sobre qu'ells, es republicans de Sóller, «tenen una escola de franc, ab ses portes ubertes de bat en bat, per tots ets al'lots que hi vulguen anar». Si, es sa célebre escola layca, d'En Barrufet, s'escola per aprendrehi d'anar a l'infern pe'sa dresse-ra. I es Mestre que tenien les sorti-tan trempat, qu'hagué de fogir per que no'l treguessen ab caixes destrempades. Si «tenen» aqueixa «escola de franc» «uberta», ben «uberta»; pero ets al'lots los fugen tay seguit. Es que's pares han comprés que está massa «uberta» cap an En Barrufet, cap a l'Infern; han comprés qu'es una *sala d'espera* magnífica per passar a escaufarse per tot una eternidat ab el Sr. Satanás... ¡Ah Senyor Ozones! ¡Si, la «teniu» «uberta de bat en bat» en aquesta «escola de franc»; pero ets al'lots vos fugen, i anau a má de qu'aviat no hi corre-guen més que ses rates. ¡Amén que fos avuy meteix!

Pa moltes de riayes veure lo mostiys que surten demunt es paperot republicanot ets escriguedors republicanetxos parlant de sa *Revolució de setembre*. ¡Ja hi van sorrers! ¡em duen de ruxel·la per llarc! Es lo que's mereix aquella Revolució *animalíssima*, conjunt ferest de crims, sanc, afrontes, abominacions i iniquitats. Sols s'hi poren entusiasmar es polis-sons, es bobians i ets inemics d'Espanya i de l'Esglesia.

II

Una glòria de sa revolució de setembre.

Si, una glòria qu'es passada per alt a tots ets escriguedors de *El Ideal*. Ja 's sap que sa *Revolució setembrina* va esser es gran fracás del sigle per Espanya en tots ets ordes: politicament, administrativament, socialment, econòmicament. Va esser una gran bancarrota en tots conceptes, especialment en sa part econòmica.—¿No pretenen ets escriguedoretxos de *El Ideal* que sa *Revolució de setembre* va esser una cosa tan bufarella? Per que, idò, essent ells, com son, de Ciutat no han tractat encara de defensar s'obra econòmica de tal Revolució dins es Municipi de Palma? ¿Com no hi ha hagut encara cap admirador d'aque-lla *Revolució* infame que se sia atansat a contestar an es formidables, an ets esgrunadors articles qu'aquest any passat posá demunt es nostre bon confrare *Correo de Mallorca* es nostro amic benevolgut D. Gabriel Mulet baix des titol *Notas de Hacienda*

da *Municipal de Palma*? Cap n'hi ha hagut encara [d'admirador de sa *Revolució de setembre* que, hu haja provat de defensarla d'aquell raig de matalofades que li encivellá tan a ferir En Mulet. I no vos cregueu que En Mulet parlás a l'ayre, anava ben fundat. Es seu estudi es fet tot ab sos documents autèntics i oficials ab 'sa má; es fet dins s'Arxiu i Secretaria de s'Ajuntament de Palma. Per aixó es tan malet de fer es contestarli; sens dupte esper aixó qu'es nostros admiradors de sa *Revolució de setembre* s'han estimat més callar, i han fet bé.

Devers una dotzena d'articles publicá En Mulet desde 1 de juny fins devers ¡octubre de 1910 demunt es *Correo de Mallorca*, reblits, farcits de números i claricies i capitols sobre sa manera com ets Ajuntaments d'aque-lla Revolució administraren la Ciutat, domostrant que tal administració no va esser més qu'un enfilay d'embuys, desgavells, escándols i barbaridats, que deixaren la Ciutat ab un deute ferest qu'hagueren de pagar ets Ajuntaments monárquics de sa Restauració.—Per falta d'espai, no porem retreure totes ses claricies i conclusions qu'En Mulet posa per menut i citant noms i armes sobre'tots i cada un des presuposts d'ets Ajuntaments *revolucionaris* de Palma, desde 1868 fins a 1875; només posarem es resum, es resultat final.

Feu notar dia 8 de juny (1910) es bon estat ab que's trobava s'Ajuntament monárquic de Palma com esclatá sa *Revolució de setembre*; havia de pagar 49.233'36 pessetes, i cobrar-ne 114.178'75. De manera, que hi havia a favor des Municipi un remanent de 64.945'39 pessetes. El presupost d'aquell any era de 1.561.916'60 pessetes contanhi ses 450.000 que's donaven des Consum an es Tresor, i 359.136 pessetes per obres de nova construcció. An ets ingressos no figuraven les 114.178'75 pessetes que'ts Ajuntaments *revolucionaris* posaven an seus presuposts, suposant que's Tresor els ho devia i los ho havia regonegut, per recárrecs de contribucions desde 1859 fins a 1868. S'Ajuntament monárquic de 1868 no tenia cap notícia de tal crèdit de 114.178'75 pessetes des Tresor a favor des Municipi de Palma.

Sabeu, idò, com se'n desferen ets Ajuntaments de Ciutat desde setembre de 1868 fins a l'any 1874? Com e bons i lligitims *revolucionaris*, deixaren 2.563.570'89 pessetes de deute: des setembre de 1868 a juliol de 1869 feren de deute 349.784'63 pessetes; de juliol de 1869 a juliol de 1870, en feren 1.026.228'44; de juliol, 1870 a juliol de 1871, en feren 420.800'44; de juliol de 1871 a juliol de 1872, en feren 306.214'80; de juliol de 1872 a juliol de 1873, en feren 248.996'10; de juliol de 1873 a juliol de 1874 en

feren 212.546'00. Dos milions cinc-centes xixanta tres mil cinc-centes setanta pessetes de deute en sis anys malcontats. Quin pic de fava pe's hisenda municipal de Palma!

Això va esser sa *Revolució de setembre*: es desga vell, sa ruina, sa bancarrota. Ets Ajuntaments de sa Monarquia deixaren en fondo: 64.945'39 pessetes; ets Ajuntaments de sa *Revolució de setembre* deixaren de deute: 2.563.570'89 pessetes. Es números son arrenyonadors.

I quines cobranses deixaren aqueys Ajuntaments revolucionaris? E-hu espinzella bé! En Mulet: 553.463'12 pessetes; pero casi totes aqueixes pessetes resultaren incobrables perque provenien de contribucions i repartiments *veïnals* que feren aquells Ajuntaments a la biorxa, i tants de mils de pessetes no arribaren may a entrar a sa caixa de s'Ajuntament.—I qui se'n va dur ses tornes de tot aquell deute? qui'n dugué sa post an es fort? qui'n sortí nafrat? Es pobres brassers que feyen feyna p'es Municipi per menjar ells i ses families, es pobres empleyats municipals, sa *Beneficencia Municipal s'Instrucció pública* a càrrec de s'Ajuntament, es llums públics, ets qu'havien deixats diners a s'Ajuntament, es *proveïdors* des Municipi, ses quotes des Tresor i de sa Diputació. Tots aqueys quedaren sense cobrar, faltaren aquells Ajuntaments a totes ses promeses, trencaren tots es contractes, trepitjaren tots es drets i tots es respectes deguts. Quin enfilay de *glories* (¿no es ver?) per aquells Ajuntaments *revolucionaris*, que's deyen *demòcratas*, *populars*, *liberals* i no sabem quantes coses més, allà on no passaven d'esser uns caps-esflorats de marca i uns insignes farsants.

¿No es ver qu'això es una *gloria* grossa de sa *Revolució de setembre* que an ets escriguedoretjos de *El Ideal* els ha passat per alt, retreure y celebrar?

III

Ses derrerres eleccions municipals de Bèlgica.

Foren dia 15 d'octubre, i s'*Obrer Balear* mos sorti dia 28 des meteix més estampant aqueixa gran mentida: «Sa coalició liberal-socialista de Bèlgica ha triunfat dins tota sa nació» «a ses recents eleccions municipals».—Com e-hu lletgirem, e-hu trobarem gros de tot, i esperàrem que venguessen més clarícies. En son vengudes, i efectivament s'*Obrer Balear* engana com uns xinos es seus pobres lectors; es mentida que's liberals i socialistes a Bèlgica hajen guanyades an es catòlics ses eleccions municipals «dins tota sa nació»; han guanyat a unes bandes i han perdut a ses altres, pero han perdut a més bandes que no han guanyat. Vetassí's resultat vertader de ses eleccions municipals a Bèlgica:

A ses ciutats més populoses, aont sempre abunda s'element revolucionari i solam social, ja sabien es catòlics que hi havien de triunfar es seus contraris això no obstant, anaren a sa lluyta, i hi tengueren més vots que ses altres vegades. A Bruseles a ses elec-

cions de l'any 1907 es liberals i socialistes tengueren entre tots 25.199 vots, i ara n'hi han tenguts 25.277, això es, 80 més que l'any 1907. En camvi's catòlics l'any 1907 n'hi tengueren 10.276, i ara n'hi a tenguts 12400, això es, 2400 més que l'any 1907. De manera que hi han guanyats moltíssims més vots que no's liberals i socialistes.—A la ciutat de Gant liberals i socialistes e-hi han perduts 2000 vots, i es catòlics n'hi han guanyats 3000.—A Liège liberals i socialistes e-hi han cobrats 1000 vots; pero's catòlics encara hi han tenguda una majoria de 2000 vots.—De manera que fins a ses ciutats grans, que abans ja hi dominaven liberals i socialistes, es catòlics, lluny de mancar de vots, les han aumentats.

Devora Bruseles es catòlics han perduts dos Ajuntaments, pero n'han guanyat un de nou i han aumentat de vots a altres tres.—An el Brabant waló liberals i socialistes triunfen a tres Municipis, pero's catòlics se'n fan nou de seus, dos dels quals son ben importants.—A la provincia de Namur liberals i socialistes guanyen Namur i Dinant; pero's catòlics conquisten quatre poblacions importants i altres que no hu son tant.—A Flandes occidental i provincia d'Amberes es catòlics se son apoderats de nou Municipis i just n'han perduts dos.—A Luxemburg es catòlics conquisten nou municipis, i en perden dos.—A Limburg tota sa provincia queda p'es catòlics, perdenhi liberals i socialistes s'unic Municipi que hi tenien.—A Flandes oriental es catòlics no hi han perdut cap municipi, i n'hi han guanyats cinc.—A Hainaut, una provincia molt revolucionaria, segueixen comandant es Municipis de Tournai, i se son ensenyorits de 21 poblacions.

Això es estat es resultat de ses eleccions municipals de 15 d'octubre a Bèlgica. De manera qu'es una solemníssima mentida lo que diu s'*Obrer Balear* de que's socialistes i liberals han guanyades ses eleccions municipals a Bèlgica. Així es qu'un periòdic liberal, *Journal de Liège*, confessa que, per tot allà ont votaren plegats liberals i socialistes, «es vots catòlics han aumentat», i que «es molt sensible» qu'hajen «aumentat a Bruseles i a Gant», aont han aumentat es catòlics de 2000 vots.

De manera qu'aqueix triuñ des socialistes belgues que s'*Obrer Balear* escandaya, no existeix més que dins es seu carabassot.

IV

Companys de s'Obrer Balear ¡aqueixa gramática!

N'haurieu d'estudiar una miqueta més, a veure si no posaríeu tants de desbarats de castellá. Aqueix periòdic vostro no resulta en castellá, sino en *foraster*. Se necesita esser mallorquí per entendre'l. Creysme companys, sa manera com escriviu dona una idea tristíssima de sa cultura socialista. Se veu que's Socialisme en té re-de-poquisima de gramática; només vos ha sabuda robar sa fe; ara de cultura no vos no vos n'ha sabuda arrambar gens gens gens. En feys molta, pero molta de compassió!

V

Ja s'han partits es rebassons

Si, es partit socialista de Palma declara solemnement que no vol haver-les pus ab so Comité des *Cassino de l'Unió Republicana* que té per President D. Jeroni Pou, perque'l considera estern i estrany a ses aspiracions de sa *Conjunció-Republicana-Socialista*. Vaja, es partit socialista escmunica 's partit republicá. Bé va sa cosa! Son deliciosos aqueys revolucionaris; se son encapirronats ab so fermos riure pe'ses butxaques. Barayantse ells ab ells, així mos volen dur sa república. ¡Bon carreranc han pres! ¡Endevant ses atxes, republicanetxos i socialistetxos! ¡donauvosne de llendera fins que noltros direm basta! ¡Hala, petits!

VI

An es gran tudossa d'En Gruixadet.

Torna sucra ets ays dissapte demunt s'*Animalot pudent* sobre lo de ses accions de *Gaceta de Mallorca*, i que LA AURORA, abans de noltros prendrela, tenia uns 300 suscriptors, i mos posa de messions 50 pessetes de qu'era així, i llavò mos defia a tenir una discusió sobre s'interrogatori carabassenc que mos dirigí dia 2 de setembre.

Contestemli lo més curt posible. Lo de ses accions de sa *Gaceta de Mallorca*. Diu En Gruixadet que «no s'explica que, haventhi llavò a Manacor uns 30 capellans, només n'hi hagués 9 que prenguessen accions, tractantse d'accions de 10 pessetes cada una».—Quina mentidassa! Ses accions eren de 50 pessetes. I ¿que té de particular que just e-hi hagués 9 capellans que'n prenguessen? ¿O's figura En Gruixadet que's capellans de Manacor son capitalistes? Si se fossen retrets de venir an aquella reunió i de suscriurehi accions perque érem noltros que fes hi cridássem, an es cas d'estar en disposició de donar 50 pessetes pe's obra des diari que s'anava a fundar, serien anats o enviat a Ciutat a suscriure-se. Idò bé, cap n'hi hagué que hu fés. I sobre tot, ¿no digué En Gruixadet dia 2 de setembre que molts des qui cridárem, mos varen despreciar? ¿No'l defíarem a dir quins o quants foren aqueys? Es ver; pero ell dia 16 de setembre hagué de confessar que no sabia quants mos despreciaren dexant de comparèixer an aquella reunió. ¿Que mereix més qu'una cosa an es posterme un qui té sa poca alata d'anar a discutir d'aqueixa manera?

Ara anem a lo de si LA AURORA, abans de noltros prendrela, tenia uns 300 suscriptors. En Gruixadet mos posa de messions 50 pessetes que los tenia, i que publicarà sa llista de tals suscriptors.—Això no es això. Noltros no mos aficam en si anys enrera LA AURORA tenia 300 suscriptors de Manacor. Noltros lo qu'hem dit sempre que quant, noltros la prenguérem, per a Capdany, no'n tenia 300 de paga, sino uns 220, i que se'n esborraren uns 25, pero que després en vengueren de nous altres tants, poc sá poc llá. Sobre això mos remetem a lo que diuen més avall Mn. Juan Ferrer i Mn. Antoni Truyols, propietaris de LA AURORA desde'l mars fins a Nadal d'entany, que la mos traspasaren a noltros, i llavò Mestre Antoni Fiol, Repartidor i Cobrador de LA AURORA desde s'estiu d'enta-

ny. Dues llibretes tenim des suscriptors de LA AURORA d'abans de noltros cuydarnosne; una que du sa fetxa de *1 d'agost de 1910* que la tenia s'altre Repartidor i Cobrador, Mestre *Garanya*. Du aqueixa llibreta 283 suscriptors; 17 d'ells tenen creu, que vol dir que no pagaven. Segons aqueixa llibreta, resultaven 266 suscriptors de paga. Mestre *Garanya* sortí es meteix estiu de Cobrador i Repartidor, i entrá Mestre Antoni Fiol; i quant aná a cobrar des suscriptors dins es setembre, trobá una partida que digueren que no havien pagat may, i que, si havien de pagar, no volien es periòdic. Ab això es suscriptors de paga quedaren reduits a 236. Com noltros entrárem a cuydarnos des periòdic, se feren trabays canallencs per fer esborrar la gent, i se'n esborraren 27. però de llavò ensá se'n hi son suscrits 26. Això es la pura veritat des nombre de suscriptors de paga que tenia LA AURORA a Manacor per a Capdany, que la prenguérem. Si En Gruixadet torna insistir ab ses seues mentides i en so voler posar messions, n'hi posarem de que es així com noltros deym, no 50 pessetes, sino cinc-centes, a fi de que hu pagui es posarmoshi.

En quant a sa discusió a que mos defia En Gruixadet sobre 's seu toixerudíssim interrogatori de 2 de setembre, mos apreciam lo suficient per no voler perdre 's temps ab discutir toixarrudeses com ses que allá proposa. Que no esper En Gruixadet que mos rebaixem a discutir ab ell may en no esser exclusivament per rebatre ses seues mentides i falsedats. ¿Que s'ha figurat aquest eczero?

VII

¿Sa nostra «mínima circulació»?

S'*Animalot pudent* diu que «se'n riu» des «ventim» que li donam perque «sa circulació» de LA AURORA es «mínima», i per això tal «ventim» no li «arriba».—¿No li «arriba», i s'ha passades setmanes i mesos omplint cinc, i sis columnes contra noltros, jurant i perjurant que mos havia d'acorratar i esser sa nostra «mort civil»? ¿Vol dir sa «circulació» de LA AURORA es «mínima»? Ja fa mesos que sa nostra tirada es de 1800, ab tendència a pujar molt més. ¿An això diu «circulació mínima» s'*Animalot pudent*? I cada dissapte, des 1800 nombres mos ne queden re-de-poquíssims, perque 's reparteixen com a pa beneit.

VIII

Una nova canallada contra 'l Rt. Vicari de Mancor.

La publica s'*Animalot pudent*. Sens dupte le hi ha enviada aquell estornell de Mancor, escandalós públic, posat a donar llissons de moralitat. Idó etziba una indecència feresta contra 'l Sr. Vicari de Mancor, pero no d'una manera clara, que 'l puguen agafar, sino que hu diu ab significanses, pero que's sentit material de ses paraules no es res. Vaja está dita sa canallada així com les diuen es vilis, es covarts, es.... canalle.

Per això serveix i ha servit sempre s'*Animalot pudent*, per replegar es gargays i fleumes que's podrits i perduts arrabassen i escupen a ses persones honorades. ¡Això es sa.... gloria de s'*Animalot pudent*.

DE TOTES ERBES

Secció local

Demà a l'església de S. Vicens, festa del Patrocini de Maria Santíssima, absormó del P. Trinidad Garcia. El decapvespre se farà s'exercici d'Animes predicant el Prior dels Dominics, Fr. Benef Riera.

Divendres de la setmana qui vé, a la meteixa església, se comensarà el solemne tridu de la Mare de Deu de Lourdes, ab sermó de Mn. Pere Domenge a's vespres.

Aquesta setmana ha bullit el moviment polític pe's eleccions municipals que's farán demà. S'han d'eleger 10 Retgidors i els candidats proclamats son els sigüents: 1er Districte.—D. Bartolomeu Marcó Mas, lliberal, D. Llorens Caldentey Perelló, conservador, D. Mateu Bonet Más, conservador, D. Andreu Frau Timoner, republicà radical.

2ª Districte.—D. Francesc Gomila Vadel, lliberal, D. Antoni Amer Llodrà, Republicà conjuncionista, D. Miquel Gomila Monjo, republicà radical.

3er Districte.—D. Bernat Cabrer Benassar, lliberal, D. Esteve Febrer Nadal, socialista conjuncionista, D. Guillem Caldentey Catalá, republicà radical.

4° Districte.—D. Tomás Pascual Monjo, lliberal, D. Antoni Riera Ordinas, lliberal, D. Monserrat Truyols Pont, conservador, D. Jusep Oliver Bitllac, conservador, D. Pere Riera Galmés conservador, D. Antoni Cabrer y Cabrer, conservadó.

LA PELORITANA.—Ignacio Betés (Hijo). Representante de la Fábrica cigrato Brioschi.—Servera, n.º 52.—Manacor.

Més carabassencades des republicanetxos de Sóller

Segueix sa carabassencada 15^a de sa fuya carabassenculsima d'aqueys republicanetxos cap-degrí.

§. 2.

Com comensá l'Inquisició i quant sa congrí com-e Tribunal Pontifici, diferent de la Curia Bisbal.

L'Inquisició en lo que té d'essencial, com-e judici contra s'herejia i apostasia, preszindint de sa seua organizació concreta, manera de procedir i sistema penal, preszindint de lo que tenia d'accidental i accessori, era una institució tan antiga com l'Església. Entès així, es primers *inquisidors* foren ets Apóstols, es primers Papes, es primers Bisbes. Es jutges nats en ses coses de sa Fe, es qui tenen radicalment es poder judicial dins l'Església i respecte de ses coses religioses o espirituals, son el Papa i es Bisbes; ells tenen es dret i s'obligació de vel·lar pe'sa Fe, de cercar, d'aclarir qui es des cristians que va contra sa Fe, per avisarlo, per corretgirlo, per castigarlo, i, si no's vol esmenar, per escomunicarlo, això es, privarlo des sagraments i treure'l de sa comunitat des feels. Aquest poder l'exerciren ets Apóstols i sos successors es Bisbes desde la primeria de l'Església; per això, tants com se'n alsaren d'heretges dins l'Església, los formaven causa; i si no's sometien a sa sentència que'ls-e feyen, els escomunicaven, els-e treyen, defora, els-e tapaven com-e rames podrides, com-e membres cangrenats, i es feels se'n separaven i no volien sobre res pus de tal gent.

Mentres es Poder Civil no fone cristiá, no hi havia pus penes contra ets heretges que ses penes espirituals: *escomunió, entredit, isuspensió, deposició, reelusió*. Ara tot d'una que'ts Emperadors de Roma foren cristians, condemnaren s'herejia com un crim grevíssim que los perlocava castigar.

Així es que l'emperador Constantí desterrá tots aquells que no volien admetre's Concili general de Nicea, que condemná

s'herejia *arriana*; l'emperador Teodosi desterrá's que no admeteren es Concili general de Constantinopla, que condemná s'herejia *macedonia*; l'emperador Honorí desterrá aquells que no's sometieren a a sa sentència del papa St. Zòsim contra 'ts heretges pelagians; l'emperador Teodosi II desterrá Nestori tot d'una que's Concili general d'Efeso condemná tal heresia; l'emperador Marciá desterrá Entiques i Dioscor d'Alexandria tot d'una que'l Concili general de Calcedonia los declará heretges i escomunicats.

Ets heretges *priscilianistes*, condemnats an es Concili de Saragossa l'any 380, no troben a Burdeus. Roma ni Milan qui's vulga admetre ab ells, i han de comprar un Ministre de l'Emperador per que los deixin viure. Condamnats de bell nou an es Concili de Burdeus, Prisciliá, es cap de bandolina, apella a l'emperador Máxim, que'l condemná a mort de foc a ell i an es caps parés que'l seguien.

L'emperador Teodosi dona una partida de lleys contra 'ts heretges i senyalá penes greus contra ells. Ab una paraula: desde's moment que'ts Emperadors de Roma foren cristians, si ets heretges no les duyen enganats, i en tal cas les feyen perseguir l'Església i oprimir els catòlics, si ets heretjes no dominaven ets Emperadors, aqueys feyen observar ses declaracions i definicions de l'Església contra s'herejia, i an ets heretges els-e privaven de ses honors i dignitats que tenien, los desterraven, los confiscaven es bens o els-e condemnaven a mort. Sí, aviat es Poder Civil regonegué i considerá s'herejia com-e crim d'alta traició, ja que hu era i hu es traició feresta contra'l Rey de Reys i Senyors des qui senyoretjen; i fundat ab sa máxima des dret romá de que s'ofensa i sa violació des dret divi era una ofensa i una violació des dret de tothom i que's crim contra sa Majestat Divina era més greu que's crim contra sa Majestat humana, es Poder Civil senyalá a s'herejia ses penes més grosses que hi havia dins es sistema de penar i castigar d'aquell temps. Es Prínceps bárbaros, així com se convertien, regoneixien i practicaven es meteix principi jurídic de sa punibilitat corporal de s'herejia, i declaraven lleys del reyne es cánons dels concilis.

I dins totes ses nacions cristianes qu'anaren formantse lo meteix a Espanya que a França, Inglaterra i Alemanya, dins ses lleys de tots es pobles europeus se considerá s'herejia com-e mereixedora d'un càstic, d'una pena grossa, i se declará que s'heretge quedava fora de sa llei, qu'era indigne de tot dret civil, que havia d'esser despuyat de tota honor, preeminencia i dignitat, que li havien d'esser confiscats es bens i que li havien d'aplicar sa pena més grossa que a les-hores s'aplicava an es malfactors, sa pena de foc. Lo ordinari era que, en haverhi cap heretge, el Bisbe d'aquell lloc li formava causa, i, si resultava *reu d'herejia* i no volia tornar an es bon camí, el posava en mans des Poder Civil, que li aplicava ses penes que ses lleys de aquella nació senyalaven an ets heretges (*Heterodoxos*, I, 421).

Devers es sigle XI arribaren d'Orient a Alemanya, Italia i França espies de s'herejia *maniqueua*, que ensenyava que hi havia dos Deus, un de bo i un de dolent. I que creys que feren l'emperador Enric IV d'Alemania i el rey Robert de França ab sos que trobaren a Goslar i a Orleans soyats de tal herejia? Idó los feren cremar.—An es sigle XII aquella pesta maniqueua se va estendre d'una manera horrible per Flandes, Lombardia, Delfinat i sobre tot dins es Mig-dia de França, perque tot anava a la biorxa; i molts qu'havien de donar llum donarem lum; i hi havia pastors que dormien massa i cans qu'havien perdut es lladr, si no feyen carn i tol, apleganise ab sos llops. També hi havia que moltíssims de prínceps temporals i senyors de qui fa

fer s'estimaven més ses mànigues amples de s'herejia que ses lleys estretes de l'Església.

Es Papes enviaren Llegats per tornar an es bon camí a les bones tantes i tantes d'euveyes esgarriades; St. Bernat de Claraval. Pere el Venerable de Cluny i es Bisbes i esglesíastics de més virtut i humanitat d'aquell temps feren tot quant varen sobre per apagar aquell foc; pero com l'esveien a una banda, prenía a s'altra; i allá meteix aont l'havien apagat, tot d'una que se'n decantaven aquells homs de Deu, s'hi tornava encendre; i a algunes bandes com es Mig-dia de França ab tanta violència, qu'aquells heretges fins envestien es qui no volien fer gabelle ab ells, i pegaven foc a ses esglesies i heretats des catòlics fervorosos, o hi robaven i hu despuyaven tot, i per allá ont passaven, romania tot des-solat.

El papa Lluci III an es Concili de Verona, l'any 1184, convingut ab l'emperador Federic *Barba-roja*, doná un decret contra aqueys heretges, renovant ses penes establides contra s'herejia, i manant que'ls Bisbes per sí meteixos o per delegats havien de recórrer una o dues vegades cada any es llocs de ses seues respectives diócesis empestats d'heretges, i los s'havien de fer denunciar i fer jurar a s'Autoritat Civil qu'aydaría a l'Església en tot i per tot per esveir s'herejia segons estava establít pe'sa llei civil (*Darras*, XXVII, 421).—Aquest decret no's complí per tot així com pertocava, i ets heretges varen créixer de cada dia més. Es Concili general de Latran IV va haver de passar unes ordes ben estretes per que s'observassen i s'executassen ses lleys de l'Església i de s'Estat contra 'ts heretges; i el papa Innocenci III enviá jutges apostòlics an es Mig-dia de França i altres bandes, per qu'ajudassen an es Bisbes a cercar, a *inquirir*, a fer *enquestes* o *inquisició* d'ets heretges, i processarlos i sentenciarlos i entregarlos an es Bras Civil, si efectivament eren heretges obstinats (*Cappa*, 9). Un d'aqueys *Inquisidors*, anomenats del Papa, sembla que fone St. Domingo de Guzman (*Orti Lara*, 45).

Ab això comensá propiament l'Inquisició. Es Concilis de Tolosa de 1229 i de Biziers de 1233 l'organisaren ja com-e tribunal regular, senyalant es trámits i procediments segons els quals havia d'nsuir, sustanciar i sentenciar ses causes d'herejia (*Hergenröter*, IV, 124), establint tals procediments, que a-les-hores no hi havia cap tribunal civil que procedís ab tanta equidat i regularidat com l'Inquisició (*Menendez Pelayo*, *Heterodoxos*, 421). Gregori IX, veyent que's Bisbes no porien dedicarse a inquirir ni a cercar heretges tot lo que s'era mester, comandá aqueixa tasca an es Frares de St. Domingo, i que 's de Sant Francesc los ajudassen. Més envant, devers l'any 1263 el papa Urbá IV anomená un Cardinal Inquisidor Suprem per tota l'Església, an-e qui poguessen apellar tots es condemnats per heretges (*Orti y Lara*, 47).—Aquesta Inquisició, com veys, era un tribunal exclusivament esglesíastic; així s'establí dins totes ses nacions cristianes (*Cappa*, 11).

A Aragó i a Catalunya es nostro gran sey En Jaume I ab sos Bisbes i Abats des seus dominis manaren l'any 1233 qu'un sacerdot honest i docte en lleys, anomenat del Bisbe d'aquell lloc, i dos o tres seglars, honrats i doctes en lleys, anomenats del rey o des seu Veguer (*Lloctinent*), cercassen, *inquirissen* ets heretges. ¿En trobaven cap? Aquells seglars el posaven en mans des Veguer, i es sacerdot donava part an el Bisbe, i el Bisbe sustanciava sa causa i hi feya sentència declarant si era heretge o no. Si'l declarava heretge, es Peder Civil li aplicava ses lleys civils vigents contra'ls heretges, qu'eren ses des Dret Romá (*Menendez Pelayo*, *Heterodoxos*, I, 434).

Tots es qui coneixen una mica s'historia, confessen que s'establiment de l'Inquisició fone un bé immens pe's humanitat, que va estalviar moltes de vides i alliberá des botxi milenars d'innocents. Regonegut i establít a ontsevaya, com

e-hi estava, que's Poder Civil tenia dret i obligació d'esveir ets heretges p'es meteix instint que mana esveir es facinerosos.—se feya precis, abans d'aplicarlos la llei, veure i mirar bé si efectivament eren heretges o no; i qui hu havia de dir si hu eren, no eren, no havien d'esser es Magistrats Civils, sino l'Església per boca del Papa i des Bisbes o des Teòlecs i Canonistes que l'Església delegás per això. No fentse així, se deixava en mans des Magistrats Civils, es declarar qui era heretge i qui no hu era. Així s'ignorancia, es zel fals i ses venjances personals haurien usurpat es lloc de sa justícia (*Menendez Pelayo*, *Heterodoxos*, I, 421).—Qualsevol que sápigua una paraula d'historia d'aquell temps, haurá de confessar que, si no haguessen posada l'Inquisició an es sigle XIII, es tribunals civils haurien declarats heretges moltíssims que l'Inquisició no'ls hi declará, i per consegüent s'hauría aplicada la llei a moltíssims més que no s'aplicá. Per tot lo qual, fundant l'Inquisició, lluny d'inaugurarse una época de més rigor i crueldat contra s'herejia, s'inauguriá una época de més justícia, de més equidat, de més humanitat i suavitat p'els heretges; ets acussats foren sabiament examinats, més ben coneguts es culpables i ets innocents i per lo meteix millor tractats, així com tots se mereixien. L'Inquisició era una garantia per tothom; dins es sigle XIII va esser un gran progrés pe sa ciencia d'enjuiciar.

¿E-hu veys, republicanetxos de Sóller, com l'Inquisició no era res de lo que voltros vos pensau, de lo que vos han ensenyat es missatges d'En Barrufet que teniu per mestres? L'Inquisició va néixer i se va congriar per satisfer una necessitat social, com-e tractament d'una malaltia ferestíssima que hi havia dins la Cristiandat, s'herejia; no's fundá, com mentiu voltros, per oprimir es poble ni per aufergar es pensament ni per capturar es progrés, sino com una major garantia de rectitut i enteligenca a favor de s'humanitat en s'aplicació de ses lleys vigents a-les-hores; se va fundar per alliberar ets innocents de ses arpes des botxi i per que no fos fácil an es culpables, an es criminals burlar s'acció de sa justícia. Ab una paraula: l'Inquisició obeía a un fi altament humanitari, com anirem demostrant dins ets articles següents, si Deu ho vol i Maria. Vaja, idó, republicanetxos de Sóller, si adreusau bé s'oreyam! que lo qu'anam a dir, vos fer de ple a voltros i a tots ets anticlericetxos com voltros.

SES ELECCIONS DE DEMA

Demá son ses eleccions municipals. LA AURORA, que no está afiliada a cap partit militant, que's seu partit es l'Església de Deu i l'Espanya comensant per Mallorca, creu devant Deu i sa sena conciencia haver de dir a tots es seus lectors que tenen vot, que's una obligació seua sacratíssima anar a votar i votar persones dignes per que ets Ajuntaments siguen lo que haurien d'esser. Un des mals més grossos d'Espanya es que una gran part de sa gent no va a votar, i per això a moltíssimes de bandes una minoria d'atrebits i desenfreits comanden sa cosa pública perque sa gent de bé están tancats dins ca-seua, no's volen molestar ni tenir maldecaps per altri. ¿De quina manera mudaría sa cosa si tothom anás a votar! Com encara, gracies a Deu, ses persones d'orde i de ca-seua son s'immensa majoria de sa Nació i de totes ses poblacions d'Espanya, si tots votaven, haurien de pensar an-e qui donar es vot; i regularment, el voldrien donar i el donarien a persones dignes, i així sortirien uns Retgidors i uns Diputats molt millors que molts que surten per influencies i embuys de caicies i organismes politics, que sols son possibles

allà ont es cos electoral está indiferent i tant li es buyt com carregat.— Sí, e-hi ha que anar a votar sempre que hi haja eleccions, i hi ha que votar persones de bé, de pes, de seny, que sápiguen que duen entre-mans. Un que no sap comandar ni administrar ca-seua ni ses seves coses, ¿com ha de servir per comandar ni administrar es bé comú, s'hisenda des municipi, des poble? Sí, e-hi ha que votar per Retgidors persones honrades, senceres, que no van de tres qui n'agafa quatre.—Éts electors, es qui tenen vot, s'han d'entendre, s'han d'ensumar, s'han de lligar ses coes sobre aquells an-e qui han de donar es vot. Seria un desbarat i un desgavell anarse'n cadascú des seu cap ab so donar es vot, sense entendre-se ab negú. Seria sa manera de perdre-se sa majoria des vots de sa gent de bé; perque ab això de vots guanya es qui'n té més. Per això, si es polissons s'entenen i tots donen es vot a un, i sa gent honrada no s'entenen i cada un dona's vot an es qui li passa p'es cap, i cap d'aqueys votats pe'sa gent honrada reuneix més vots que's votat p'es polissons, guanyaràn es polissons, i perdrà sa gent honrada ab tot i tenir més vots, senzillament perque no se seràn entesos.—No hu oblideu may, lectors de LA AURORA: en materia d'eleccions no basta esser honrats i gent de bé; es necessari badar ets uys i tenir sentit comú. Se trata de donar una batalla; per donar i guanyar una batalla, se necessita un exèrcit, una organisió de soldats i majors ben disciplinats. En no esser així, no's guanyen batalles, no's guanyen eleccions. I mirau que té poquíssima gracia anar a tenir una batalla per perdre i sortir bateulat.—De manera jo gent honrada! que hi ha qu'anar a votar, no com-e coloms d'escampadissa, sino formant un exèrcit ben disciplinat. Son ets exèrcits així que guanyen ses batalles. No hu oblideu may, lectors de LA AURORA.

En Juanet i sa barca que caminava per terra i per mar

(segueix)

Poreu fer contes com se degué posar En Juanet veyent com li fogien de davant tots aquells dimonions de conis, que'l punt ja no'n va veure cap per nat senyal.

Cansat i mort de correr, se va asseure a sa vorera d'un camí, i romp en plors com un nin petit; se pegava tocs p'es cap, s'arrabassava's cabeyes un un grapat ab cada mà.

—¡Oh! deya ell. ¡Está fet de mil! ¡Me'n hauré d'estrenger es cap de sa fia del Rey! ¿Quin possible es, es vespre, tornar tenir aquells quatre cents dimonions de conis! ¡Ni el dimoni qu'es el dimoni es capaç de tornarlos aplegar! ¡Oh si ara tenia jo aquella jayeta que me va fer sa "barca que camina per terra i per mar"! ¡Ella tal volta me donaria un camí! Pero ¿i qui es capaç d'endardellar per ont capleva?

¿Que me'n direu? Ell encara En Juanet no va haver dit això, com «tae!» s'entrega aquella meteixa veyeta peurossec peu-rossec i ab sos morros pe'sa terra.

—¿Que tens jo Juanet! tant de plorar? diu ella.

—¡Qu'he de tenir! diu ell. Que ab tot i haver presentada an el Rey "sa barca que camina per terra i per mar", ara no'm vol donar sa seua fia, si per espay de tres dies no li quart quatre cents conis, sense que me'n fuge ni un. Les m'han amollats davant, i ja hu crec, tots me son fuyts com-e llampons.

—¿D'aixo estás embarassat? diu sa jayeta.

—¿Que trobau que no hi ha motiu? diu En Juanet.

—No, homo, diu sa jayeta. Mira, jas aqueix fabiolet, i sols que'l sonis una mica, tots es conis te compareixeràn.

Quins uys que badá En Juanet com senti sa jayeta, i va veure aquella mica de fabiolet que li presentava! L'agafa el se posa a sa boca; i ja es partit «ti-tu-ti-ti-tu-ti-ti-tu-ti».

¿Que me'n direu? ell al punt comensen a compareixer conis i conis de llevant i de ponent, i conis i conis, fins que sa jaya diu:

—¡Hala, contalas, Juanet! veyam si hi son tots!

En Juanet les conta, i n'hi va haver quatre cents justs. En Juanet se'n feya creus.

—Bono, diu sa jayeta, ja saps ara com e-hu has de fer per aplegar aqueys animalons.

I encara no va haver dit això aquell diantre de jaya, com va desapareixer com una bambolla de sabó qu'esclafeix.

Llavo si que se'n feya creus En Juanet, pero més content qu'un Pasco de veure's quatre cents coniets que pasturaven davant ell sense desmandarse gens; i no s'aturava de dir:

—¡E-hu veurem si la'm faré meua o que a sa fia del Rey! ¡No hu crec que la me saupin!

I heu de creure i pensar i pensar i creure que'l Rey, ben segur de que En Juan no li presentaria, a's vespre, es quatre cents conis, se'n va a cassar ben descansat; i me troba p'es camp En Juanet pasturant daixo daixo es quatre cents conis.

—¡Re cent mil carretades de senayons d'enfilays de guitzes! diu el Rey, com veu allò. ¡Ell les tindrà es dimoni an es quatre cents conis! ¡No ell es cosa de veure si li esborrossonam sa potrangal! ¡E-hi hauré de jugar tota sa nostra astúcia!

I ¿que fa el Rey? Se desfressa d'un qualsevol, i ja s'arranba devers En Juanet, i ja l'escomet tot dient:

—Germá, ¿i com diantre gordau tants de conis? May havia vista tanta de conuada!

—Es ver que n'hi ha moltets, diu En Juan. I bons al'lots que son! Ja hu veys; no's desmanden gens. Pasturen com tots uns homos.

—El Rey afina un animaló d'aqueus embenat d'una cama; i ja diu an En Juanet:

—¡I aquest ¿que va embenat?

—Si-fa, diu En Juanet. Me volia fogir, i li encivell pedra, el fer an aqueixa cama; i, per que no li prenga malament, la hi embèn, i ja'l veys ara si pastura i si'n fa de bonda!

—Escoltau, diu el Rey. Ja'l me porieu donar o vendre an aquest embenat!

En Juanet ab això el se mira de prim conte an el Rey, i el coneix; pero fa's desintes, i pensa tot d'una qu'allò no es més que'l Rey e-hi va per prendre-li un coní, d'un vent o altre, a fi de qu'ell En Juanet, a's vespre no pogués presentar es quatre cents conis que, a's demati, li havien entregats. I mirau com s'en va sebre desfer En Juanet.

—¿que hi estau molt encarat molt encarat ab aquest coniet? va dir an el Rey, fent com que no coneixerlo.

—Pero ben encarat! diu el Rey. ¡Digau que'n voleu!

—Idò, si no'l me pesau d'or, diu En Juan, no'l vos ne dureu.

El Rey, sols per que sa seua fia no s'hagués de casar a cuantra gust, e hi allarga's coll, i diu:

—Ara metex vaig a durvos sa cantidat.

S'espitxa a ses cases; i al punt torna ab un serró ben ple de dobles de vint, d'aqueus tan grogues tan grogues, i ab unes balansas.

Posen aquell coní embenat dins una balansa, i aboquen es serró dins s'altra, i n'hi abocá de dobles de vint fins que sa balansa des coniet va prendre sa tua cap amunt.

En Juanet s'embutxaca aquella doblorada tan garrida, i el Rey de d'allà tot xarpát ab so coniet devall xella. Arriba a ca-seua, i fa tancar s'animaló demunt es sòtil de més amunt; i fa tancar; bé per tot per que no pogués fogir en via neguna ni En

Juanet tornarli posar ses unglés demunt.

I allà el Rey e-hu contá tot a la Reyna i a sa seua fiya, i se posen tots tres conversa qui conversa des gran perboc que se'n duria En Juan, en arribar ab sos conis, que les hi contarien, i n'hi mancaria un, i li dirien tots tres a la una:—¡Te'n pots tornar per allà ont ets vengut!

Sobre tot, ab això se fa hora baixa de tot, se pon es sol, i En Juanet ja agafa es fabiolet, i ja es partit «ti-tu-ti-tu-ti, ti-tu-ti-tu-ti». I allà haurieu vists tots aquells coniets enrevoltar En Juanet, tots ben oreya alta, com si volguessen dir:

—¡Hala! a veure que vols que fassem

Pero lo bo va esser que's coní que se'n havia duyt el Rey, tancat i tot dins es sòtil de més amunt des casal del Rey, prou que senti es fabiolet d'En Juan que'l cridava. I ja es partit enforinya qui enforinya per tots es forats, enclertes i retxilleres que veyá i tot e-hu trobava tancat. Aquell animaló estava rabios, com si tengués el mal esperit dins el cos, i enfuyta d'assi i enfuyta d'assi dessá. Sobre tot, tant arriba a enforiolarse, que pega enforinyada a sa teulada; romp una teula i n'altra, i passa, i de d'allà per demunt sa teulada; bota demunt uua altra de més baixa, corre una partida de teulades escalonades, fins que s'amolla en terra, i ¡cametes me valguen! cap an En Juanet.

En Juan va fer un ale ben llarc perque ja's pensava que no compareixeria, i ab so conte just des quatre cents, de d'allà cap a ca'l Rey.

E-hi arriba, i allà ja hi va haver el Rey, la Reyna i sa seua fiya la Sra. Princesa, que's posen tot d'una, com uns rabiosos, a contar conis i conis.

¿Quin esglay se'n dugueren quant, com prou hagueren contat, varen veure que hi havia's quatre cents des conte!

—¿Com pot ser això? deya el Rey pegantse tocs p'es cap.

Ell meteix se'n puja an aquell sòtil de més amunt; e-hu troba tot tancat, pero's coniet en-lloc. Llavo afina sa teula rompuda i se teula alsada, i diu:

—¡No hi ha «spiritu-tuo»! ¡Per assi es fuyt es dimoni!

Com la Reyna i la Sra. Princesa saberen es pas, s'esclamaren:

—¡Vaja quina oblada que mos n'hem duyta! ¡Es perboc es per noltros i no per aqueix polissó mal-carat d'en Juanet!

El Rey, sense sebre ja que li passava, li diu:

—Mira, te'n pots anar a jeure, i demá demati compareix a sortida de sol, i te'n tornarás sa guarda des quatre-cents.

El Rey i la Reyna i sa seua fiya no pogueren aclucar ets uys, i pensa qui pensa com se'n desfarien d'En Juanet.

Lo endemá demati, a sortida de sol. En Juanet va esser a ca'l Rey, aquest li dona's quatre cents conis, i ab ells ja es partit cap a un camp ras, i allà ja's posen a pasturar es més descansats del mon.

La Reyna, tot d'una d'haver dinat, s'esclama:

—¡Ara me n'hi vaig jo a prendre'n hi un de coniet an En Juan!

I ja es partida cap an aquell camp ras. M'hi troba En Juanet enrevoltat de conis que pasturaven. Anava desfressada d'una dona qualsevol, i En Juan tot d'una ¡no la conegué, com el va escometre dient:

—¡Alabat sia Deu, germá!

—¡Per asempre sia alabat, germana! diu En Juanet.

—¡Si que'n teniu una bona partida de conis! diu la Reyna.

—Si-fa, diu En Juan. ¡Quatre cents: conte just.

La Reyna guipa un d'aqueus conis embenat d'una cama, i ja li diu:

—¿I aquest embenat?

—Aquest embanat, diu En Juan, es que'm volia fogir; li enverc pedra, l'entaferr an aqueixa cama, i sanc i sanc; le hi embèn per que no li duga cap mal resultat; i res, veltassí que ja torna pasturar.

—Escoltau, germá, diu la Reyna, i ja ¡me porieu vendre o donar an aqueix coniet!

—No'm parleu de donar, diu En Juan, que no'n som gens devot, perque, en haverho donat, no hu tenen.

—Idò veneulo'm diu la Reyna.

—I ¿que hi estau ben encarada ben encarada a durlovosne? diu En Juan.

—Sí que hi estic! diu la Reyna.

—Idò vos costará des pebre! diu En Juan.

—No m'importa! diu la Reyna.

Aquí En Juan va conceixer qu'allo era la Reyna, que li volia fer sa meteixa endemesa que'l Rey es dia abans.

A les-hores la Reyna torna pegar envestida, dient:

—No res, ¿que voleu de s'animaló? Digau una paraula, pero ben dita!

—¿Qu'hem d'anar a mercadetar o a lo natural? diu En Juanet.

—A lo natural, diu la Reyna.

—Ido aquest animaló no'l vos ne dureu si no'l me pesau d'or, diu En Juanet.

—Feta está sa barrina! diu la Reyna. Ara meteix me'n vaig a dur es diners.

Se'n hi va ben acanalada, i al punt torna ab un bossot de dobles de vint d'aqueus tan grogues es tan grogues, i ab unes balansas.

Posen es coniet dins una balansa, i aboquen es bossot dins s'altre balansa, i n'hi abocá de dobles de vint, fins que's coniet va prendre per amunt.

En Juanet s'embutxaca aquella dinerada tan garrida, i la Reyna ab so coniet devall xella, de d'allà cap a ses cases.

—E-hu veurem, diu ella si me fogirás com es d'ahir.

(acabará)

JORDI DES RECÓ.

Manifestacions.

Mallorca, 6 novembre, 911.

Com-e propietaris i administradors de LA AURORA que fórem, de devers el mars fins a 31 de desembre de 1910, mos creym an el cas de declarar: 1er que devers s'estiu d'entany posárem Mestre Antoni Fiol com únic Cobrador i Repartidor de LA AURORA, i hu va esser fins que noltros traspasárem es periòdic an es propietaris actuals; i 2ª que lo que diu més avall Mestre Antoni Fiol sobre's nombre de suscriptors de paga que LA AURORA tenia a Manacor com noltros la deixárem, —es la pura veritat; i qui diga lo contrari, no diu ver.

JUAN FERRER, pre.

ANTONI TRUYOLS, pre.

Manacor, 6 novembre, 1911.

S'estiu d'entany vaig entrar a Repartidor i Cobrador de LA AURORA. Sa primera vegada que vaig sortir a cobrar, e-hi hagué una partida de persones, que varen dir que no havien pagat may; i que si havien de pagar, no volien es periòdic; i d'orde d'ets Administradors de LA AURORA vaig deixar de durlos es periòdic an aqueys tals. Ab això que daren en realidat 236 suscriptors de paga dins Manacor, segons resulta de sa llibreta des suscriptors que aquells Administradors me donaren, després d'esborrar aquells que no havien volgut pagar. Aquesta llibreta la tenc a sa disposició de tots es suscriptors per si la volen examinar. Quant devers Capd'any vaig anar a cobrars derrer trimestre d'entany, e-hi hagué 27 suscriptors que s'esborraren; pero llavò meteix comensaren a venirne de nous, i fins al present en son veguts 26. Això es la pura veritat, ab la qual me voldria morir.

ANTONI FIOI.

¡Uey!

No cregueu qu'hájem deixat anar lo de sa Vida del Rey En Jaume II de Mallorca. No está més que suspesa, perque hi ha hagudes coses més urgents. No estarem gayre a tornar seguir, si Deu ho vol i Maria. Sa questió es que's temps no mos basta per la mitat de ses coses que voldríem fer. Si'n sabésem fer de temps, d'altra manera pintaria sa cosa.